

УДК 811.161.3+821.162.1

UDK 811.161.3+821.162.1

ПОЛЬСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ АБ'ЯДНАННІ «СКАМАНДР» І «ЖАГАРЫ» ВА ЁСПРЫМАННІ МАКСІМА ТАНКА («ЛІСТКІ КАЛЕНДАРА»)

POLISH LITERARY ASSOCIATIONS “SKAMANDER” AND “ŻAGARY” IN THE PERCEPTION OF MAKSIM TANK (“THE SHEETS OF CALENDAR”)

М. М. Хмяльніцкі,
*доктар філалагічных навук,
дацэнт, загадчык кафедры
кітайскай філалогіі БДУ*

M. Khmialnitski,
*Habilitated Doctor of Philology, Associate
Professor, Head of the Department
of Chinese Philology, BSU*

Паступіў у рэдакцыю 05.04.2024.

Received on 05.04.2024.

У артыкуле разглядаецца спецыфіка рэцэпцыі Максімам Танкам творчасці польскіх пісьменнікаў міжваеннага дваццацігоддзя (1918–1939 гг.) – членаў літаратурных аб'яднанняў «Скамандр» і «Жагары» – на матэрыяле фрагментаў дзённіка «Лісткі календара» з улікам сацыякультурнага развіцця і гісторыка-літаратурнага працэсу ў Заходняй Беларусі і Польшчы. Выяўляюцца ідэйна-мастацкія прыярытэты Максіма Танка ў гэты перыяд і прычыны яго звароту да творчасці некаторых прадстаўнікоў польскіх літаратурных груп (Ю. Тувім, Я. Івашкевіч, Ч. Мілаш, Е. Путрамант і інш.).

Ключавыя словы: польская літаратура, беларуская літаратура, рэцэпцыя, Максім Танк, мастацкі пераклад, літаратурныя сувязі, культурнае памежжа.

The article considers the specifics of Maksim Tank's reception of the works of Polish writers of the interwar twenty-year period (1918–1939), including members of the literary associations “Skamander” and “Żagary”. The article is based on the material of fragments of the “Sheets of Calendar” diary while considering socio-cultural development and the historical-literary process in Western Belarus and Poland. The ideological and artistic priorities of Maksim Tank in this period and the reasons for his appeal to the works of certain representatives of Polish literary groups (J. Tuwim, J. Iwaszkiewicz, Cz. Miłosz, J. Putrament, etc.) are revealed.

Keywords: Polish literature, Belarusian literature, reception, Maksim Tank, artistic translation, literary connections, cultural borderland.

Творчая індывідуальнасць народнага паэта Беларусі Максіма Танка фарміравалася не толькі на моцным нацыянальным грунце, але і на скрыжаванні розных традыцый і культур, у кантэксце літаратурнага ўзаемадзеяння. Важную ролю ў станаўленні яго аўтарскай свядомасці адыграла менавіта польскае прыгожае пісьменства, традыцыі і сучасны стан развіцця якога ён добра ведаў. Максім Танк разумеў глыбока славянскі характар літаратуры Польшчы, яе шматвяковую і цесную сувязь з беларускай. Пацверджаннем гэтаму з'яўляюцца дакументальна-мастацкія «Лісткі календара» (1934–1939 гг.) [1] – важная крыніца грамадска-культурна-палітычнага і літаратурнага жыцця ў Заходняй Беларусі і Польшчы 1930-х гг., ідэйна-эстэтычных прыярытэтаў паэта, яго творчай эвалюцыі. Гэта кніга ўспамінаў беларускага аўтара, шчырых і непасрэдных, часам крытычных. Тут не толькі стан «прыцягнення – адштурхоўвання», але і глыбокае разуменне законаў і механізмаў мастацкай творчасці, канстатацыя добратворных

уплываў літаратуры Польшчы, бачанне яе сувязей з нацыянальным жыццём і гісторыяй.

Тэма «Максім Танк і польская літаратура» была ў фокусе увагі як айчынных даследчыкаў [2–13], так і навукоўцаў суседняй з намі краіны [14], якія ў шырокім фармаце разглядалі яго кантакты з прадстаўнікамі беларускага і польскага прыгожага пісьменства, культуры, грамадска-палітычнага руху, выяўлялі нацыянальны характар, вызначальныя рысы паэзіі Максіма Танка, ролю ў ёй біяграфічнага фактара. Здзейснены аналіз навуковых крыніц дае падставы сцвярджаць, што ў іх разгледжаны не ўсе аспекты творчага ўзаемадзеяння, не згаданы па розных прычынах імёны некаторых польскіх літаратараў 1930-х гг. (напрыклад, С. Пясецкага, М. Ваньковіча, С. І. Віткевіча і інш.). Многія матэрыялы яшчэ патрабуюць асэнсавання з іншых пазіцый, часовай дыстанцыі, бо адкрываюцца новыя гарызонты, імёны і факты, якія раней здаваліся нязначнымі, выглядалі другашэражнымі, але ж у творчай біяграфіі любога аўтара нічога не бывае вы-

падковага, усё мае прычынна-выніковую абумоўленасць, раней ці пазней набывае абрысы завершанасці і значнасці.

Максіма Танка ў першую чаргу цікавіла творчасць яго сучаснікаў: у «Лістках календара» ён успамінае «цэлы легіён» польскіх пісьменнікаў міжваеннага дваццацігоддзя, з якімі ён сустракаўся, быў добра знаёмы або доўгі час сябраваў. Імёны гэтых аўтараў з цягам часу набылі статус прэцэдэнтных не толькі ў нацыянальным, але і ў агульнаславянскім, сусветным кантэксце. Таму вельмі каштоўнымі з’яўляюцца згадкі Максіма Танка пра будучага нобелеўскага лаўрэата Чэслава Мілаша, або ўспаміны пра шматгадовага старшыню Польскага саюза пісьменнікаў Яраслава Івашкевіча, ці сустрэчы і перапіска з Мельхіёрам Ваньковічам.

Міжваеннае дваццацігоддзе ў польскім прыгожым пісьменстве – гэта час эстэтычнай поліфаніі, разнастайных творчых метадаў, мастацкага плюралізму. У «Лістках календара» Максім Танк засведчыў веданне спецыфікі сучаснага яму літаратурнага працэсу, прадэманстраваў зацікаўленасць станам развіцця паэзіі суседняй з Беларуссю краіны: «Вечарам узяўся за прывезеную з Варшавы паэму В. Шэўчыка “Ганіс”. У польскай літаратуры заўважаецца нейкі рэнесанс паэмы: Скуза, Дабравольскі, Чухноўскі, Пентак, Шэнвальд...» [1, с. 259]. Максім Танк, нягледзячы на матэрыяльныя цяжкасці, неаслабны паліцэйскі нагляд, сачыў за варшаўскай і віленскай літаратурна-мастацкай перыёдыкай 1930-х гг., быў удзячны польскім калегам за прыхільнае слова пра беларускую літаратуру і культуру ў тагачасным друку: «За апошнія грошы купіў газету “Піён” (15. VI). Там змешчаны велізарнейшы артыкул Ю. Путраманта пра беларускую літаратуру, у якім аўтар шмат увагі ўдзяліў і маёй грэшнай асобе <...> Ю. Путрамант – адзін з першых з усяпольскай трыбуны на ўвесь голас сказаў добрае сяброўскае слова пра нас, адзін з першых звярнуў увагу на змены і працэсы, якія адбываюцца ў нашай літаратуры, звярнуў увагу на яе новыя мастацкія вартасці і дасягненні, на яе грамадскі рэзананс» [1, с. 133–134].

Прадмет асаблівых разваг і ацэнак Максіма Танка у «Лістках календара» – творчасць прадстаўнікоў літаратурнага аб’яднання «Скамандр» – Ю. Тувіма, Я. Івашкевіча, А. Сланімскага і інш. У 1920–30-я гг. слава гэтых пісьменнікаў сярод чытачоў была проста феноменальнай. Малады беларускі аўтар не мог пра іх не чуць, не ведаць іх твораў, хоць часам мастацкае слова скамандрытаў ацэньваў досыць крытычна. Максім Танк, напрыклад, быў у захапленні ад перакладаў Юліяна Тувіма з рускай паэзіі. Польскі паэт у 1930-я гг., як гэта ні бы-

ло парадаксальна для сітуацыі ў санацыйнай Польшчы, пачынае актыўна перакладаць і друкаваць паэзію Аляксандра Пушкіна, дэманструючы высокі ўзровень перакладчыцкага майстэрства. Больш таго, у стогадовы юбілей смерці рускага класіка ўбачыла свет кніга тувімаўскіх перакладаў «Лютня» (“Lutnia”), у якую ўвайшлі 80 твораў А. Пушкіна. Гэта падзея не засталася не заўважанай Максімам Танкам: «Пазычыў у бібліятэцы “Літаратурны Львоў”, “Скамандр”, “Мархолту” і “Аколіцу паэтаў”, “Запіскі” Б. Ліmanoўскага. Нідзе не магу знайсці “Лютні Пушкіна”, каб пазнаёміцца з тувімаўскім майстэрствам перакладу» [1, с. 127].

Разважаючы аб працэсе творчага натхнення, Максім Танк вельмі дарэчы прыгадвае выпадак з маладым Ю. Тувімам-паэтам, які літаральна ўварваўся на польскі літаратурны Парнас знакамітым вершам «Вясна», дзе развенчваў сацыяльныя стэрэатыпы, не хацеў прымаць традыцыю служэння паэзіі народу і краіне, чым спарадзіў нават эпігонскую лінію сярод калег па пярэ: «Хацеў напісаць верш пра вясну, але тэма гэта настолькі выкарастана і добрымі паэтамі і графаманамі, што мусіў адмовіцца ад гэтай думкі ці, лепш, адкласці яе гадоў на дванаццаць. Не дзіва, што Ю. Тувім напісаў пародыю на веснавыя вершы. Кожная тэма, калі яна стала агульнавядомай, акляпанай, мусіць закончыць сваё жыццё ў пародыі» [1, с. 226].

Максім Танк добра ведаў творчасць яшчэ аднаго «скамандрыта» – Яраслава Івашкевіча – і захапляўся яго паэтычным талентам: «... Даведаўся, што ў Вільню прыезджаў Я. Івашкевіч, выступаў з чытаннем сваіх вершаў. Шкада, што я не змог яго паслухаць, хоць паэзія яго мне здаецца нейкай мармуровай, стылізаванай і бязлітасна дасканалай па форме» [1, с. 91]. Драматургія – таксама цікавая іпастась пісьменніцкага таленту Я. Івашкевіча. Пацверджаннем гэтаму можа быць п’еса «Лета ў Наане» (1939), галоўныя героі якой – Шапэн і Жорж Санд – у сваіх дыялогах узнікаюць пытанні творчасці, ролі літаратуры ў грамадстве, закранаюць праблему асабістых узаемаадносін. Максім Танк наступным чынам зафіксаваў свае ўражанні ад знаёмства з гэтым творам, які ён, у адрозненне ад большасці тагачасных польскіх крытыкаў, ацэньваў высока, а яго аўтара абараняў ад нападк недобрачыліўцаў: «Прачытаў Я. Івашкевіча “Лета ў Наане”. Камедыя, поўная драматычнага напружання. Некаторыя з крытыкаў дакараюць аўтара, што сапсуў ён гэту рэч эратызмам, брудам надзённага жыцця... Усё гэта глупства! Я. Івашкевіч не баіцца дысанансаў, спраў балючых, “непрызваітых”. Ён іх не абыходзіць і ў гэтым сваім творы, напісаным – як і ўсё, што выходзіць з-пад яго пярэ – памайстэрску» [1, с. 276].

У «Лістках календара» Максім Танк таксама шмат увагі аддаў віленскаму літаратурнаму аб'яднанню «Жагары» (“Zagary”), якое функцыянавала ў 1931–1934 гг. Большасць яго членаў былі яго равеснікамі, з многімі з іх ён быў знаёмы асабіста, сябраваў, некаторых перакладаў. Суполка маладых віленскіх паэтаў у гэты перыяд мела і свой друкаваны орган – штомесячны часопіс «Жагары», з матэрыяламі якога знаёміўся перыядычна і Максім Танк: «Хацеў перагледзець “Жагары” (1931–1934 гг.) з творамі Загурскага, Мілаша, Буйніцкага, Путраманта, Рымкевіча, Маслінскага...» [1, с. 128]. Сапраўды, многае з надрукаванага гэтымі аўтарамі не магло не імпаанаваць Максіму Танку. Аднак відавочны і той факт, што ў іх як літаратараў былі розныя творчыя задачы: «Узяўся за пераклад Я. Гушчы <...> Далей дзесятага радка не пайшоў. Нешта заела. Адклаў. Трэба пазнаёміцца з новымі зборнікамі А. Рымкевіча, А. Нелавіцкай, Т. Лапалеўскага. Мяне цікавяць польскія паэты з Віленшчыны таму, што мы працуем над адным і тым жа матэрыялам, толькі іх больш вабіць зялёны колер гэтай зямлі, а нас – яшчэ і чырвоны» [1, с. 147]. Маладога беларускага аўтара не магло не зацікавіць паэтычнае майстэрства «жагарыстаў», праблемна-тэматычны вузел, філасофская глыбіня іх твораў, імкненне спасцігнуць тое, што адбывалася ў свеце і краіне, прысутнасць катастрофічнай гістарыясофіі, рэлігіі, метафізічных разважанняў і г. д. Падабалася, напэўна, Максіму Танку і тое, што для «жагарыстаў» вельмі важнай была сувязь з малой радзімай, якая іх натхняла, была крыніцай мастацкіх імпульсаў, часта прысутнічала на асацыятыўна-эмацыянальным узроўні, у падтэксце, выяўлялася ў літаратурных і этнакультурных паралелях. Пад пяром паэтаў-членаў «Жагараў» ажывалі вядомыя многім пакаленням чытачоў краявіды, гарады, мястэчкі і вёскі. А яшчэ «знаёмства з лепшымі прадстаўнікамі “Авангарды” і “Жагараў” дазваляла М. Танку пашырыць уяўленне пра вобразна-выяўленчыя сілы літаратуры, хоць, напэўна, крытычна ставіўся да канонаў і дэкларацый “Авангарды”, беручы з яе толькі агульную ідэю пошуку новых паэтычных сродкаў, у чым мела патрэбу лішне аскетычная па вобразах заходнебеларуская паэзія. Была зразумелай М. Танку і ў цэлым прымальнай творчай ўстаноўка віленскіх жагарыстаў ствараць мастацтва, якое “павінна быць у элементарным крытычным канфлікце з рэчаіснасцю” (Ежы Загурскі)» [9, с. 183].

Максім Танк неаднаразова ў сваіх успамінах прыгадвае імя Чэслава Мілаша, будучага лаўрэата Нобелеўскай прэміі, з якім, канечне ж, ён мог неаднаразова сустрэцца ў віленскім інтэр’еры 1930-х гг.: «Уладак Барысевіч

завёў мяне на Скопуўку, дзе ў доме № 5 размясцілася рэдакцыя “Папросту”. Ён мне даў некалькі экзэмпляраў першага нумара газеты, якая сёння адзначае свой дзень нараджэння, і пазычыў мне на пару дзён паэму Чэслава Мілаша “Аб застылым часе”» [1, с. 33]. У міжваенны час Ч. Мілаш выдаў дзве кнігі паэзіі – «Паэма пра застылы час» (1933) і «Тры зімы» (1936), у якіх творы спалучылі шматкультурную і поліэстэтычную вобразнасць, катастрофічныя матывы, засведчылі мадэрнавую паэтыку мыслення маладога творцы-«жагарыста». Максім Танк у адным са сваіх пазнейшых інтэрв’ю адзначаў: «Вядома, я чытаў вершы Мілаша, асабіста яго не ведаў, аднак вялікага ўражання вершы Мілаша на мяне тады не зрабілі. У той час я быў звязаны з левымі, з польскай рэвалюцыйнай паэзіяй, яна рабіла на мяне большае ўражанне, чым Мілаш» [10, с. 462]. Канечне ж, у дадзеных разважаннях знайшлі адлюстраванне і яго асабістыя адносіны да Мілаша-эмігранта, і час, калі было надрукавана інтэрв’ю пісьменніка.

Асаблівай увагі заслугоўваюць сяброўскія і творчыя сувязі Максіма Танка з Ежы Путраментам, паэтам, празаікам, публіцыстам, грамадска-культурным дзеячам, якога ён на беларускі манер называў Юрыем. Е. Путрамонт нарадзіўся ў Мінску, скончыў гімназію ў Лідзе і філалагічны факультэт Віленскага ўніверсітэта. У перыяд ПНР пісьменнік неаднаразова наведваў БССР. Е. Путрамонт сябраваў з Максімам Танкам, які перакладаў яго творы на беларускую мову. Польскі аўтар ва ўспамінах называў Беларусь краем нараджэння, дзяцінства і юнацтва, «зямлёй лясоў, багнаў і азёр». Невыпадкова, што менавіта гэтыя прыродныя маркеры беларускай зямлі часта сустракаюцца ў яго творчасці і з’яўляюцца знакамі адметнай прыгажосці бацькаўшчыны (зборнікі «Лясная дарога» (“Droga leśna”, 1938) і «Учора вяртанне» (“Wczoraj powrót”, 1939)).

Літаратурнае жыццё ў міжваеннай Вільні было інтэнсіўнае, часам супярэчлівае. Яго рэпрэзентаваў шматнацыянальны творчы асяродак, у якім самабытна гучаў і беларускі голас. У гэтым кантэксце асаблівай увагі заслугоўвае верш Е. Путрамонта «Шляхам дзікіх гусей. З Максіма Танка» (“Szlak dzikich gęsi. Z Maksyma Tanki”), які з’яўляецца першай спробай перакладу (адаптацыі) твораў класіка беларускай літаратуры на польскую мову. Пра гэты выпадак творчага супрацоўніцтва Максім Танк успамінае наступным чынам: «Вечарам дамовіліся з Ю. Путраментам сустрэцца ў студэнцкім інтэрнаце на вуліцы Бакшта. Я яму прачытаў некалькі сваіх апошніх вершаў. Адзін з гэтых вершаў – “На шляху дзікіх гусей” – ён узяў, каб перакласці на польскую мову» [1, с. 76].

Паэзія Е. Путраманта імпанавала Максіму Танку выразнай сацыяльнай ангажаванасцю, прысутнасцю матываў падтрымкі нацыянальных меншасцей: «Перад сном прачытаў зборнік вершаў Ю. Путраманта “Учора вяртанне»» [1, с. 70]. Сапраўдную радасць перажыў беларускі паэт, калі ўбачыў першы свой твор, перакладзены на польскую мову: «У зборніку Путраманта “Лясная дарога” знайшоў і свой верш “На шляху дзікіх гусей”. Гэта – першы мой верш, перакладзены на польскую мову. Перад гэтым ён быў надрукаваны ў “Кур’еры віленскім”, і я атрымаў за яго ад свайго перакладчыка першы ў сваім жыцці ганарар – тры злоты. Я не хацеў іх браць, хоць быў без хлеба. Прызнацца, да гэтага я ніколі не задумваўся, што вершы могуць мець нейкую грашовую вартасць. Я знаў, што за іх могуць судзіць, садзіць у астрог, але каб за іх плацілі...» [1, с. 149].

Быў знаёмы Максім Танк і з паэзіяй “апошняга барда Вялікага княства Літоўскага” Тэадора Буйніцкага, аднаго з заснавальнікаў аб’яднання і часопіса «Жагары», аўтара паэтычных зборнікаў «Навобмацак» (“Роомаску”, 1933) і «На палавіне дарогі» (“W połowie drogi”, 1937), у творах якога (не без уплыву А. Міцкевіча) назіраем ашчаднае мастацкае эксперыментаванне, якое, аднак, не падрывала сутнасных асноў традыцыйнага польскага вершаскладання: «Т. Буйніцкі падарыў мне свае зборнікі: “Вошчупам” і “У палове дарогі”. Ю. Путрамонт калісьці хваліў яго вершы. Вечарам засяду за іх» [1, с. 148].

Анатоль Мікулка, паэт-«жагарыст», публіцыст, журналіст, рэдактар (1932–1936) «Віленска-Навагрудскага кур’ера» (“Kurjer Wileńsko-Nowogrodzki”), у якім было надрукавана шмат краянаўчых матэрыялаў, прысвечаных гісторыі і культуры Заходняй Беларусі, у адным са сваіх артыкулаў прыхільна выказаўся пра творчасць Максіма Танка: «“Кур’ер віленскі” перадрукаваў з каментарыямі А. Мікулкі з “Вядамасцяў літэрацкіх” артыкул Ст. Бруча аб маім літаратурным вечары ў Варшаве. І ў аднаго, і ў другога ёсць шмат цікавых для мяне заўваг <...> З артыкула А. Мікулкі даведаўся, што мае вершы перакладаў Ю. Лабадоўскі» [1, с. 278].

Такім чынам, праведзены аналіз прысутнасці ў «Лістках календара» Максіма Танка знакавых іменаў польскіх пісьменнікаў міжваеннага дваццацігоддзя сведчыць не толькі пра індывідуальна-аўтарскія густы і прыярытэты беларускага паэта, але даюць уяўленне пра спецыфіку гісторыка-літаратурнага працэсу ў Польшчы і Заходняй Беларусі 1930-х гг., пленнасць беларуска-польскага літаратурнага ўзаемадзеяння на гэтым этапе. У «Лістках календара» Максіма Танка знойдзем цікавыя разважанні і рэфлексіі наконт творчасці таго ці іншага польскага пісьменніка – прадстаўніка літаратурных аб’яднанняў «Скамандр» і «Жагары», якія не страцілі сваёй актуальнасці і сёння. Бясспрэчна і тое, што праз творчыя «прыцягненні-адштурхоўванні» ўдасканальвалася паэтычнае майстэрства маладога беларускага аўтара.

ЛІТАРАТУРА

1. Танк, М. Лісткі календара / М. Танк. – Мінск : “Беларусь”, 1970. – 312 с.
2. Верабей, А. Л. Максім Танк і польская літаратура / А. Л. Верабей. – 2-е выд., выпр. і дап. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 154 с.
3. Лойка, А. Роўнакутны трохвугольнік, або Ад Паламона да Максіма Танка : дапам. па спекурсе “Беларуска-руско-польскія літаратурныя сувязі” / А. Лойка. – Мінск : БДУ, 2003. – 214 с.
4. Арошка, М. М. Максім Танк : жыццё ў паэзіі / М. М. Арошка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1984. – 272 с.
5. Арошка, М. М. Максім Танк / М. М. Арошка // Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т літ. імя Я. Купалы. – Мінск : Беларус. навука, 2001. – Т. 3. – С. 312–348.
6. Бугаёў, Д. Паэзія Максіма Танка / Д. Бугаёў. – 2-е выд., выпр., дап. – Мінск : Беларус. навука, 2003. – 311 с.
7. Бярозкін, Р. На этапах : нататкі пра давераснёўскую творчасць Максіма Танка / Р. Бярозкін // Кніга пра паэзію : літаратурна-крытычныя артыкулы. – Мінск : Маст. літ., 1974. – С. 218–266.
8. Гапава, В. І. Максім Танк – перакладчык славянскіх паэтаў / В. І. Гапава / Старонкі літаратурных сувязей. – Мінск : Навука і тэхніка, 1970. – С. 5–59.
9. Калеснік, У. Максім Танк : нарыс жыцця і творчасці / У. Калеснік. – Мінск : Маст. літ., 1981. – 189 с.

REFERENCES

1. Tank, M. Listki kalendara / M. Tank. – Minsk : Belarus', 1970. – 312 s.
2. Verabej, A. L. Maksim Tank i pol'skaya literatura / A. L. Verabej. – 2-e wyd., wypr. i dap. – Minsk : Belarus. navuka, 2012. – 154 s.
3. Lojka, A. Roŭnakutny trokhvugol'nik, abo Ad Palamona da Maksima Tanka : dapam. pa spekurse “Belaruska-ruskapol'skiya literaturnyya suvrazi” / A. Lojka. – Minsk : BDU, 2003. – 214 s.
4. Arochka, M. M. Maksim Tank : zhyccio ŭ paezii / M. M. Arochka. – Minsk : Navuka i tekhnika, 1984. – 272 s.
5. Arochka, M. M. Maksim Tank / M. M. Arochka // Historyya belaruskaj literatury XX stahoddzia : u 4 T. / Nac. akad. navuk Belarusi, In-t lit. imya J. Kupaly. – Minsk : Belarus. navuka, 2001. – T. 3. – S. 312–348.
6. Buhajoŭ, D. Paeziya Maksima Tank / D. Buhajoŭ. – 2-e wyd., wypr., dap. – Minsk : Belarus. navuka, 2003. – 311 s.
7. Byarozkin, R. Na etapakh : natatki pra daverasnoŭskuyu tworchasc' Maksima Tank / R. Byarozkin // Kniha pra paeziyu : literaturna-krytychnyya artykuly. – Minsk : Mast. lit., 1974. – S. 218–266.
8. Hapava, W. I. Maksim Tank – perakladchik slavyanskich paetaŭ / W. I. Hapava / Staronki literaturnych suwyzaj. – Minsk : Navuka i tekhnika, 1970. – S. 5–59.
9. Kalesnik, U. Maksim Tank : narys zhyccia i tworchasci / U. Kalesnik. – Minsk : Mast. lit., 1981. – 189 s.

10. *Калядка, С. У.* Максім Танк : новыя факты, матэрыялы, інтэрпрэтацыі / С. У. Калядка; навук. рэд. : А. Л. Верабей, Л. Г. Кісялёва. – Мінск : Беларус. навука, 2014. – 485 с. : [12] с. іл.
11. *Мікуліч, М.* Максім Танк. Талент, заручаны з небам / М. Мікуліч. – Мінск : Літ. і Мастацтва, 2012. – 332 с.
12. *Мікуліч, М.* Максім Танк : на скразняках стагоддзя / М. У. Мікуліч ; рэдактар Г. С. Шупенька ; мастак Л. А. Стрыжак. – Мінск : Маст. літ., 1999. – 254 с.
13. *Рагойша, В.* Паэтыка Максіма Танка / В. Рагойша ; рэдактар М. Няхай ; мастак Л. Дубавіцкая. – Мінск : Выдавецтва БДУ імя У. І. Леніна, 1968. – 227 с.
14. *Rudziejewicz, I.* Motywy polskie w twórczości Maksyma Tanka / I. Rudziejewicz // Acta Polono-Ruthenica. – 2009. – Т. XIV. – S. 211–219.
10. *Kaladka, S. U.* Maksim Tank : novyya fakty, materyyaly, interpretacyi / S. U. Kaladka; navuk. red. : A. L. Verabej, L. H. Kisyaliova. – Minsk : Belarus. navuka, 2014. – 485 s. : [12] s. il.
11. *Mikulich, M.* Maksim Tank. Talent, zaruchany z nebam / M. Mikulich. – Minsk : Lit. i Mastactva, 2012. – 332 s.
12. *Mikulich, M.* Maksim Tank : na skraznyakakh stahoddzia / M. Mikulich ; redaktar H. S. Shupen'ka ; mastak L. A. Stryzhak. – Minsk : Mast. lit., 1999. – 254 s.
13. *Rahojsha, V.* Paetyka Maksima Tanka / V. Rahojsha ; redaktar M. Nyakhaj ; mastak L. Dubawickaya. – Minsk : Wydavectwa BDU imya U. I. Lenina, 1968. – 227 s.
14. *Rudziejewicz, I.* Motywy polskie w twórczości Maksyma Tanka / I. Rudziejewicz // Acta Polono-Ruthenica. – 2009. – Т. XIV. – S. 211–219.

ВВЦ БДУ